

ΑΝΩΤΑΤΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ
ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΑΝΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΠΟΥ ΕΚΦΩΝΗΘΗΚΕ ΤΗΝ 29η ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1976
ΣΤΗ ΓΙΟΡΤΗ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΙΕΡΑΡΧΩΝ
ΣΤΗΝ ΑΙΘΟΥΣΑ ΤΕΛΕΤΩΝ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

ΤΟΥ

ΔΗΜΗΤΡΗ ΕΟΥΡΗ, Ph. D.
ΚΑΘΗΓΗΤΗ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ LAVAL, QUEBEC, CANADA

Κ Α Ι

ΕΠΙΣΚΕΠΤΗ ΚΑΘΗΓΗΤΗ
ΤΗΣ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
1976

ΑΝΩΤΑΤΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

**ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ
ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΑΝΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ**

ΛΟΓΟΣ ΠΟΥ ΕΚΦΩΝΗΘΗΚΕ ΤΗΝ 29^η ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1976
ΣΤΗ ΓΙΟΡΤΗ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΙΕΡΑΡΧΩΝ
ΣΤΗΝ ΑΙΘΟΥΣΑ ΤΕΛΕΤΩΝ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

ΤΟΥ

ΔΗΜΗΤΡΗ ΣΟΤΡΗ, Ph. D.
ΚΑΘΗΓΗΤΗ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ LAVAL, QUEBEC, CANADA

Κ Α Ι

ΕΠΙΣΚΕΠΤΗ ΚΑΘΗΓΗΤΗ
ΤΗΣ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
1976

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΑΝΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ

Μιά ειδική επισκόπηση τής σημερινής κοινωνίας μ' οδήγησε στο συμπέρασμα, πώς έχουμε φτάσει σ' ένα τέτοιο σημείο όπου η ανικανότητα του ανθρώπου είτε από αδιαφορία είτε από έλλειψη θέλησης έχει ξεπεράσει την ανικανότητά του, σε σημείο που η από λόγους αναρμοδιότητας ανικανότητά του ν' αποτελεί την πραγματική βάση κάθε παραπέρα εξέλιξης τής πολύπλοκης και άφθονης από αγαθά και υπηρεσίες κοινωνίας μας.

Μιά βαθύτερη εξέταση τής παραπάνω άποψης με φέρνει στις παρακάτω θέσεις:

Άρχικά, θάθελα να διευκρινίσω πώς μιλώντας για άπλη ικανότητα, έννοω πώς αυτή αποτελεί ένα μέτρο σύγκρισης ανάμεσα στους ανθρώπους, με βάση τις φυσικές ή πνευματικές τους ικανότητες και προσόντα, σχετικά με την εκτέλεση ειδικών εργασιών, γνώσεων ειδικών πραγμάτων κ.λ.π. Όσο για την ανικανότητα λόγω αδιαφορίας ή και θεληματικά, προσδιορίζω δύο πράγματα: Πρώτο πώς οι άνθρωποι γίνονται συγκριτικά με άλλους δμοιούς τους λιγώτερο ή περισσότερο ικανοί σε συγκεκριμένες δουλειές· και δεύτερο, πώς συχνά υπάρχει μιιά διαφοροποίηση ανάμεσα στον τρόπο που οι άνθρωποι εκτελούν κάποια καθωρισμένη εργασία και στον τρόπο με τον οποίο θάπρεπε ή θά μπορούσε αυτή ή δουλειά να εκτελεσθή. Και τὰ δύο αυτά (δηλ. ή ανικανότητα αυτών των ίδιων των ατόμων και ή διαφορετική αντιμετώπιση του τρόπου εκτέλεσης τής ίδιας εργασίας), αποτελούν μορφές τής ανικανότητας. Άκριβώς σ' αυτούς τους δύο βασικούς λόγους όφείλεται τὸ πὼς ή ανικανότητα γίνεται κοινωνικά λειτουργική, κι' άκόμα πιὸ πέρα αναγκαία και άπαραίτητη.

Άτομα που είναι λιγώτερο ικανά άπ' όσο πραγματικά θά μπορούσαν ή θάπρεπε νάταν, σχετικά με την εκπλήρωση καθωρισμένων κοινωνικών ρόλων και εργασιών και υπηρεσιών, δημιουργούν την άνάγκη για όλα τὰ νέα είδη ειδικευμένων εργασιών και υπηρεσιών σάν αντίστάθμισμα τής ανικανότητας από την όποία διακατέχονται. Άλλά καλλίτερα άς άναφερθούμε σε μερικά παραδείγματα: "Άς εξετάσουμε τή σχέση γονιών και παιδιών. Βασικά, μόνον στις δήθεν προοδευτικές

κοινωνίες, όπως κι' η δική μας, οι συνέπειες της πατρικής και μητρικής ανικανότητας δικαιολογούνται εάν δīθεν σφάλματα της κοινωνίας που μπορούν δīθεν να διορθωθούν ή επανορθωθούν μέσω αυτής της συγκεκριμένης και έσφαλμένης αντίληψης.

Οί από καλή διάθεση και αγάπη διαπνεόμενοι γονείς, συγχωρούνται από την κοινωνία άσχετα αν την καταστρέφουν από άγνοια με καταστροφικούς καταλύτες τα παιδιά τους. Γενικά, σύμφωνα με έπιστημονικές μελέτες, τα 3/4 των περιπτώσεων της πνευματικής βραδύτητας των παιδιών είναι αποτέλεσμα της ακατάλληλης φροντίδας των γονιών και της ποιοτικής ανεπάρκειας του κοινωνικού περιβάλλοντος. Η ανικανότητα των γονιών έχει σαν αποτέλεσμα τη δημιουργία της ανάγκης ίδρυσης πολλών και ποικίλων επαγγελματίων, όπως δικαστήρια ανηλίκων, μορφωτικά και υγειονομικά ιδρύματα κ.λ.π. Στις Ε.Π.Α. ή κρατική βοήθεια για τα παιδιά αύξήθηκε από 3,5 δισεκατομ. το 1960, σε περισσότερα από 18 δισεκατομ. το 1971, μία αύξηση δηλ. μεγαλύτερη από 500 στα έκατό. Παρ' όλα αυτά, από το 1953 τα παραπτώματα των ανηλίκων αύξάνονται γρηγορότερα απ' ότι ο πληθυσμός τους. Για να μη βρεθούν άνεργοι όλες οι χιλιάδες άνθρωποι που άσχολούνται με την κοινωνική λεγόμενη πρόνοια για τους ανήλικους ή οι κατέχοντες επαγγέλματα σε οργανισμούς ή κρατικές υπηρεσίες, πρέπει με λίγα λόγια και οι μελλοντικοί γονείς να είναι έξ' ίσου άνίκανοι όπως και οι τωρινοί.

Ένα άλλο ζωτικό θέμα είναι το σχετικό με το πρόβλημα των γεννήσεων. Σε μιá κοινωνία τόσο μορφωμένη, γεμάτη σκεπτικισμό, σεξουαλικά ελεύθερη, που διαθέτει τόσες αντισηληπτικές μεθόδους, ώστόσο γύρω στα 70-80% των παντρεμένων γυναικών συλλαμβάνουν χωρίς να το θέλουν. Σ' αυτά, τα μη έπιθυμητά παιδιά των παντρεμένων, προσθέτονται και τα παιδιά των άγαμων γυναικών. Η παρουσία όμως όλων αυτών των τυχαίων παιδιών έχει σαν αποτέλεσμα να προωθείται ή άπασχόληση συμβούλων, ψυχιάτρων, προσωπικού άναμορφωτηρίων, καθώς και ειδικών υπηρεσιών, ιδρυμάτων και ειδικών δικαστικών.

Έκτός απ' αυτό, όσο αύξάνεται ή προσωπική ή κοινωνική ανικανότητα ενός παιδιού τόσο παρουσιάζεται μιá αυξανόμενη ανάγκη για ποικίλα είδη ειδικών ίκανοτήτων με την μορφή επαγγελματίων που να είναι ικανά να φροντίσουν γι' αυτά ή για τις συνέπειές τους..

Έπειτα υπάρχει και ή πρόσφατα ανθίζουσα πρακτική του sex και ή άλματώδικη βιομηχανία των έρωτικών εκδόσεων. Τα περισσότερα βιβλία με την μεγαλύτερη στα τελευταία χρόνια κυκλοφορία στηρίζουν την πλοκή τους στις σεξουαλικές επιδιώξεις και προβλήματα των ήρώων

τους, καθώς και στις ποικίλες οδηγίες πάνω σε θέματα σεξουαλικής αποτελεσματικότητας και έπιτυχίας.

Περιοδικά για άνδρες και γυναίκες όλο και περισσότερο βασίζονται σε φιλοσοφήματα και συνταγές της πρακτικής του έρωτα (αωστά ή καλά ή καλλίτερα). Πραγματικά, θάταν ένας σοβαρός κίνδυνος για την οικονομία του κράτους εάν υποτίθετο πως όλοι μπορούσαμε ξαφνικά να γίνουμε ικανοί έρασται! Έτσι, ό προορισμός μας δέν έχει σαν σκοπό τδ να κάνουμε τούς έαυτούς μας ικανούς σαν άνθρωπινα δντα, άλλ' αποβλέπει στο να μάθουμε πως να αντίλουμε ευχαρίστηση από την άνικανότητά μας.

Τδ θέμα της υγείας είναι μιά άλλη ένδιαφέρουσα περίπτωση.

Τώρα πδ περισσότερες πληροφορίες, περισσότερα μέσα και περισσότερα χρήματα, διαθέτονται όλοένα και σε περισσότερους ανθρώπους για την υγεία τους και την υγιεινή τους, ποιά είναι άραγε τά άποτελέσματα;

Τά τελευταία 15 χρόνια ξεδεύουμε σχεδόν τριπλάσια χρήματα για ιατρική και φαρμακευτική περίθαλψη. Μήπως είμαστε άραγε πδ υγαιείς;

Όχι, άπαντιά ό Lewis Herber στο βιβλίο του: «Τδ Τεχνητό Περιβάλλον μας», ό όποιος υποστηρίζει πως ή έννοια της υγείας υποκαταστάθηκε με την έννοια της άπλης έπιβίωσης. Κι' άκόμα, πως εάν δέν είχαμε στη διάθεσή μας προηγμένες τεχνικά ιατρικές θεραπείες, ό σύγχρονος άνθρωπος θά ζούσε ίσως λιγώτερα χρόνια από τούς πρόγονούς του. Αυτό σημαίνει πως ό σύγχρονος άνθρωπος θάταν πολδ δύσκολο να έπιβιώσει χωρίς τις άυταπάτες πδ δημιουργεί ή ιατρική και φαρμακευτική φενάκη.

Ό μύθος πδ περιβάλλει τις ιατρικές και φαρμακευτικές ειδικότητες πδ παράγουν καινούργια φάρμακα και δημιουργοϋν νέους δρους διαβίωσης είναι πως δήτην μās σώζουν. Άλλ' από τί;

Άν σκεφτοϋμε για λίγο, ίσως άναγνωρίσουμε πως οι άνθρωποι γίνονται όλο και λιγώτερο ικανοί να φροντίσουν οι ίδιοι για την υγεία τους, κι' έτσι, σαν άποτέλεσμα άυτης της άυξανόμενης άνικανότητας, έκατανιάδες χιλιάδες άνθρωποι άπασχολοϋνται με τδ να φροντίζουν την υγεία μας ή καλλίτερα για να συμβάλλουν στην άνικανότητά μας, με άποτέλεσμα να άποτελοϋν ένα όλοένα και ίσχυρότερο οικονομικό παράγοντα.

Άς έξετάσουμε τώρα την έκπαίδευση. Μεταπολεμικά, τδ κόστος

για την άπλη συντήρηση των κτιριακών εγκαταστάσεων των σχολείων αύξηθηκε σε μεγάλο ποσοστό. Όταν οι δάσκαλοι και οι μαθητές των παιδιών άπλων σχολικών κτιρίων έγιναν άνίκανοι να φροντίζουν εκείνα τα πολύπλοκα και περίπλοκα καινούργια κτίρια, που κυριαρχούνται άπο τα τεχνολογικά μέσα και δεσπόζονται άπο το τεχνολογικό περιβάλλον, χρειάστηκε να δημιουργήσουμε ειδικούς μ' όλα τα είδη νέων ειδικών μηχανών και έξαρτημάτων. Ο έπιστάτης δέν άσχολεΐται πειά με τα θρανία. Οι δάσκαλοι δέν είναι ίκανοί να χρησιμοποιήσουν τα νέα ηλεκτρομηχανικά συστήματα μέθοδων διδασκαλίας. Τώρα πρέπει να υπάρχει ο τεχνικός που στάλθηκε άπο έναν ειδικό, που είναι υπεύθυνος για την λειτουργία των μηχανημάτων, που με τη σειρά του κλήθηκε άπο έναν ειδικό σύμβουλο, που εκπαιδεύθηκε ειδικά για να βοηθήσει ειδικά εκπαιδευμένους δασκάλους στη χρησιμοποίηση τελευταίου τύπου εκπαιδευτικού έξοπλισμού και που κρίθηκε κατάλληλος και προσλήφθηκε άπο έναν ειδικό σ' εκπαιδευτικά θέματα.

Τα παιδιά μας θεωρούνται πειά άνίκανα είτε να αυτοδιδασχθούν είτε να προσδιορίσουν τον κύκλο μαθημάτων τους, (προγράμματα ώρων έργασίας, θεμάτων κ.λ.π.) είτε να χειριστούν τεχνικούς έξοπλισμούς τους όποιους θάταν δυνατών να χρησιμοποιήσουν.

Πώς είναι δυνατόν το σημερινό παιδί να μñ είναι άνεύθυνο κι άνίκανο με τα σημερινά εκπαιδευτικά μας συστήματα, όπου δέν υπάρχει καμιά υπευθυνότητα για τη μόρφωσή του, ενώ το σύστημα συνεχώς το άποστερεί άπο κάθε δικαίωμα άτομικής άπαίτησης άπέναντι της δικής του μόρφωσης;

Σάν άποτέλεσμα όλων αυτών, δέν είναι καθόλου παράξενο το πως ή έκπαίδευση στην κοινωνία μας έχει επενδύσει σοβαρά κεφάλαια άποκαίνωσης.

Υπολογίστηκε πως μόνον ένα 15% άπο το σύνολο των παιδιών είναι ίκανά ν' αυτοδιδασχθούν άπο βιβλία και μελέτη στο σχολείο. Είναι φυσικό ή άνικανότητα των υπόλοιπων 85% να τροφοδοτεί τη δημιουργία και την άπασχόληση καλιάδων ειδικευμένων πάνω σε εκπαιδευτικά θέματα (κριτικών, μελών συμβουλίων, έρευνητών, ψυχολόγων, κοινωνιολόγων). Έξαιτίας της άποτελεσματικής συμβολής αυτών των διαρκώς ένδυναμομένων άνικανοτήτων του εκπαιδευτικού συστήματος (περιλαμβανομένου και του μαθητή δημιουργείται και διατηρείται αυτή ή τρομακτικά άναπτυσσόμενη βιομηχανία εκπαιδευτικών έπιχειρήσεων στην οίκονομία. Για να διατηρηθεί δε ή οίκονομική τους έπι-

βίωση είναι απαραίτητη ή συνεχής μείωση της ικανότητας των ανθρώπων περιλαμβανομένων και των μαθητών. Για χάρη λοιπών της εκπαιδευτικής βιομηχανίας, απαιτείται λιγώτερη ικανότητα και περισσότερο άνικανότητα από τους φορείς της.

‘Αλλ’ ἄς ἐρευνήσουμε αὐτὴ τὴ νέα καὶ ἀστραπαία αὐξανόμενη βιομηχανία τῆς προστασίας τοῦ καταναλωτῆ, διεθνῶς γνωστῆς ὡς ἡ «consumerism» (καταναλωτισμός).

Δὲν ὑπάρχουν καθόλου ἀριθμητικὰ στοιχεῖα στὴ διάθεσή μας πάνω στοῦ συνολικοῦ κόστους ὄλων τῶν δραστηριοτήτων, ποὺ εἶναι τώρα ἀπασχολημένες μὲ τὴν προστασία τοῦ καταναλωτῆ. Ἀλλά, κατὰ τὴ γνώμη μου, ἡ ὄλη καμπάνια τῆς δῆθεν προστασίας τοῦ καταναλωτῆ ἔχει ἤδη ξεπεράσει τὸ ἀνώτατο ὄριο κόστους σὲ σημεῖο ποὺ τὰ ὀφέλη τοῦ καταναλωτῆ νὰ εἶναι στὴν πραγματικότητα πολὺ μικρότερα ἢ καὶ ἀνύπαρκτα. Δημιουργεῖται δηλαδὴ τεράστιο χάσμα ἀνάμεσα στὸ προϋπολογισθὲν κόστος γι’ αὐτὸν καὶ τῆς ὀριακῆς προσόδου του.

Εἶναι πραγματικὰ πολὺ σπάνιο ἕνα αὐτοκινητιστικὸ δυστύχημα νὰ προκληθεῖ ἀπὸ μηχανολογικὲς αἰτίες. Ἐκεῖνο τὸ ὅποιο θεωρεῖται ὑπεύθυνο γιὰ τὰ περισσότερα αὐτοκινητιστικὰ δυστυχήματα, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴς φαινομενικὲς αἰτίες, εἶναι στὴν οὐσία ἡ ἀνικανότητα τοῦ ὀδηγοῦ. Κι’ ὅμως, αὐτὴ ἡ ἀνικανότητα τοῦ ὀδηγοῦ δημιουργεῖ τὴν ἀνάγκη τῆς ἀπασχόλησης ὀδηγῶν αὐτοκινήτων Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, τροχονόμων, σχεδιαστῶν αὐτοκινήτων, ἕνα μεγάλο τμήμα τῶν ἀσφαλιστικῶν ἐταιριῶν, ἀρκετὰ ἐπιδέξιο προσωπικὸ Ἀμέσου Δράσης, καθὼς καὶ ἐμπορίες τρακαρισμένων αὐτοκινήτων, ἀνταλλακτικῶν, ὀδικῶν συνεργείων κλπ.

Στὴς Ε.Π.Α. βρέθηκε πὼς ὁ ἀριθμὸς νεκρῶν ἀπὸ αὐτοκινητιστικὰ δυστυχήματα εἶναι τούλάχιστον 15 φορές μεγαλύτερος ἀπὸ τὸν ἀριθμὸ νεκρῶν ἀεροπορικῶν δυστυχημάτων γραμμῶν ἐσωτερικοῦ. Ἡ ἀναλογία αὐτὴ ὑπολογίστηκε μὲ βάση ἴσο ἀριθμὸ μιλίων ποὺ διανύει κάθε ἐπιβάτης. Ἄραγε, αὐτὴ ἡ ἀποκλειστικότητα τῶν αὐτοκινητιστικῶν δυστυχημάτων ὀφείλεται στοὺς δρόμους καὶ στοὺς ἐξοπλισμοὺς τους ἢ μήπως ἔχει καμμιά σχέση μὲ τὸ γεγονός, πὼς οἱ πιλότοι δὲν μποροῦν νὰ πετάξουν παρὰ μόνον ἂν εἶναι πράγματι ἱκανοί;

Ὁ «Naderism», (ὅπως ὀνομάζεται ἡ ἐκστρατεία τῆς προστασίας τοῦ καταναλωτῆ ἀπὸ τὸν Ralf Nader, πρόδρομο καὶ ὑπ’ ἀριθμὸν ἕνα σήμερα ἀγωνιστὴ ὑπὲρ αὐτῆς), σ’ ὅλες του τὴς ἐκδηλώσεις ἀποτελεῖ σήμερα μιὰ ἐπιχείρηση πολλῶν ἑκατομμυρίων δολλαρίων. Αὐτὸ τὸ φαινόμενο τοῦ καιροῦ μας ἔχει μιὰ κλασσικὴ μορφή. Πρῶτ’ ἅπ’ ὅλα, εἶναι

προκαθορισμένο πώς ο καταναλωτής είναι άνικανος να φροντίσει για τον εαυτό του. Όλα τα είδη νέων εργασιών πρακτορείων και συλλόγων, δημιουργούνται για να τον προστατέψουν. Σύντομα δεν θα έχει πλέον καμιά έκλογη παρά να παραμείνει άνικανος. Μπορεί να είναι όσο ανεύθυνος επιθυμεί, κάποιος άλλος φροντίζει γι' αυτόν. Σε λίγο, δεν θα μπορεί να διεκδικήσει ή να ξαναποκτήσει τις ικανότητές του για να φροντίζει μόνος του τον εαυτό του. "Αν γινόταν κάτι τέτοιο, ολόκληρη η οικονομία θα αναστατώνονταν και χιλιάδες απ' τους αυτονομαζόμενους προστάτες του θα βρίσκονταν ανερργοί, άπολυμένοι όχι από τον αυτοματισμό, άλλ' από την ικανότητα.

Ενώ κάποτε η ικανότητα του ανθρώπου να παράγει και να προωθήσει τα προϊόντα του καπνού θεωρούνταν θαυμαστή επέτευξη για την οικονομία μας, σήμερα είναι αυτή η ίδια η άνικανότητα του ανθρώπου να σταματήσει το κάπνισμα που αποτελεί ένα ολοένα αυξανόμενο μερίδιο της οικονομικής ανάπτυξης.

Η οικονομική συμβολή αυτών των οργανισμών, που συντελούν στην θεραπεία και στην έρευνα των αποτελεσμάτων του καπνίσματος και στις προσπάθειες πρόληψής του, ίσως μιά μέρα υπερβεί την οικονομική συμβολή ακόμα και της καπνοβιομηχανίας. Οι οργανισμοί παροχής βοήθειας, φροντίδας, προστασίας και πρόληψης, θα αποτελέσουν τους οικονομικούς γίγαντες του μέλλοντος. Άλλα πώς μπορούμε να προστατευτούμε απ' εκείνους που θα μās σώσουν; "Όπως κάποιος χαρακτηριστικά αναφέρει: «ο Θεός να μās σώζει από άνθρωπο που θέλει να μās σώσει».

Η έγκληματικότητα αποτελεί έν' άλλο ενδιαφέρον παράδειγμα: Θεωρητικά, οι έγκληματίες θα μπορούσαν να θεωρηθούν σαν κοινωνικά αποβράσματα ή κατά κάποιο τρόπο κοινωνικά άνικανοι. "Όχι μόνο το έγλημα στις Ε.Π.Α. κοστίζει άμεσα κάπου 21 δισεκ. δολάρια απ' το 1965 αλλά κοστίζει όλο και περισσότερο έμμεσα

Μεταξύ του 1969 και 1971 στις Ε.Π.Α. οι κρατικές δαπάνες μόνο για τη μείωση του εγκλήματος αυξήθηκαν σε ποσοστό 300% δηλαδή από περίπου μισό δισεκατομμύριο δολάρια σχεδόν σε 1,5 δισεκ. δολάρια.

Άκόμη ο βαθμός ταχύτητας του εγκλήματος συνεχίζει να αυξάνει, πάνω από 200% από το 1960. Κι' επί πλέον, εάν αυτό το τμήμα της οικονομίας πρόκειται να συνεχίσει να αυξάνει, χρειαζόμαστε διαρκώς περισσότερα κοινωνικά «αποβράσματα».

Το 1955, στις Ε.Π.Α. υπήρχαν περίπου 1,5 εκατομ. πνευματικά αρ-

ριστοι που λάμβαναν απευθείας νοσηλεία σ' όλων των ειδών τα ιδρύματα. Το 1968 αυτό το νούμερο ανέβηκε σχεδόν σε 3,5 εκατομ., και ο αριθμός ταχύτητας συνεχώς αυξάνει. Άνθρωποι που δεν τα πάνε καλά με τον εαυτό τους ή με τους άλλους, δημιουργούν την ανάγκη για νέες απασχολήσεις, νέες ειδικότητες, παροχή νέων μέσων και δημιουργούν νέες κι' αυξανόμενες δαπάνες για τη φροντίδα τους. Η πνευματική και συναισθηματική ανικανότητα είναι οι αυξανόμενοι συντελεστές στην οικονομία μας και στις μεταβαλλόμενες πολιτικές και κοινωνικές δομές.

Τελευταία στις Ε.Π.Α. όλα τα είδη οργανισμών προσπαθούν να χρησιμοποιήσουν την κοινωνικοψυχολογική μέθοδο εκπαίδευσης της ευαισθησίας για να καταπολεμήσουν την ανικανότητα των ανθρώπων. Ο Άμερικανός κοινωνιολόγος Carl Rogers λέει: «η εκπαίδευση της ευαισθησίας.. είναι ένα από τα πιο ραγδαία αναπτυσσόμενα φαινόμενα στις Ε.Π.Α.»

Δεν προτίθεται ν' άρνηθώ το τι ο Rogers θεωρεί σαν πάνω από κάθε άμφιβολία την ανάγκη αυτού του φαινόμενου όπως π.κ. του hula-hup, αλλά θέλω να σας έμπιστώ την προσοχή στο γεγονός πως απαιτούνται πολλοί άνθρωποι που είναι ή αισθάνονται λιγότερο κοινωνικά λειτουργήσιμοι σαν άνθρωπινα όντα, για να δημιουργήσουν την ανάγκη ίδρυσης και λειτουργίας οργανισμών, οι οποίοι θα διευθετήσουν τις τέτοιου είδους ανάγκες τους. Τι θα συμβεί σ' αυτούς τους πελώριους και αναπτυσσόμενους οργανισμούς, όταν ο καθένας καταστεί κοινωνικοψυχολογικά ευαίσθητος και λειτουργήσιμος; Η γνώμη μου είναι πως θα δημιουργηθεί μια μόνιμη ανάγκη για την κοινωνία και την οικονομία και πως η επόμενη γενιά θα θεωρεί σαν φυσικό επακόλουθο μια τέτοιου είδους εκπαίδευση. Οι άνθρωποι της μελλοντικής γενιάς πρέπει να είναι τόσοσόν ανίκανοι τουλάχιστον να συμβιώσουν, όσο είμαστε έμεις στο να συμβιώσουμε, ώστε αυτοί οι γιγάντιοι οργανισμοί να επιζήσουν και να έξελιχθούν.

Τελευταία, πολλές μας απασχολήσεις στράφηκαν και προς την οικολογία. Στην πραγματικότητα, πιθανόν ή ύπαρξή μας να απειλείται από πολυλογία γύρω από την κρίση, έξ' ίσου σοβαρά μ' αυτή την ίδια την κρίση. Η ουσιαστική φύση του προβλήματος δεν έχει σχέση με την βιομηχανία και με τα προϊόντα ρύπανσης. Βρίσκεται στο γεγονός, πως οι άνθρωποι σαν όντα είναι τα πιο άκατάστατα και βρώμικα δημιουργήματα της φύσης. Πως συνέβη ή βιομηχανία κονσερβοκουτιών

νά κατηγορηθεί και μηνυθεί σαν υπεύθυνη για τη ρύπανση του περιβάλλοντος, που προκαλούν οι άνθρωποι που τα μεταχειρίζονται, διότι προφανώς είναι άνικανοί να ενεργήσουν διαφορετικά. Είναι άξιοσημείωτο το γεγονός πως στις Ε.Π.Α. και Καναδά, οι εταιρίες παραγωγής μπουκαλιών και κονσερβοκουτιών μηνύθηκαν για τη ρύπανση του περιβάλλοντος, ενώ βασικά η ρύπανση αυτή προέρχεται απ' αυτούς που μεταχειρίζονται τα προϊόντα και όχι τους παραγωγούς. Μια παλιά εβραϊκή παροιμία λέει πως: "Ένα κορίτσι που δεν μπορεί να χορέψει ισχυρίζεται πως η όρχηστρα δεν μπορεί να παίξει. Έπειδή οι άνθρωποι δεν ξέρουν ή δεν ενδιαφέρονται για το πως να μαζέψουν τα απορρίματά τους, δημιουργούν την ανάγκη για ειδικά επαγγέλματα που καλύπτουν άκτινα δράσης, από ειδικούς έλεγχου της μόλυνσης και μηχανικούς απορριμάτων, (που συντηζόταν να ονομάζονται σκουπιδιάρηδες) μέχρι τους πανταχού παρόντες υπάλληλους του κράτους που φροντίζουν να μαζεύουν κάθε τι που παραπετούν τυχαία εκδρομείς. Επί πλέον, η οικιακή και μικροεμπορική ρύπανση είναι σχεδόν τετραπλάσια της ρύπανσης των μεγάλων βιομηχανιών. "Έτσι, η άνικανότητα, η άγνοια και η άνευθυνότητα του μέσου αστού πολίτη, (σχετικά με τα σκουπίδια, τα παραπεταμένα αντικείμενα και τη βρωμιά) είναι εκείνη που θα μάς καταπνίξει, κι' όχι τόσο οι καπνοδόχοι των μεγάλων βιομηχανιών. Και μελλοντικά, η άνικανότητα και η άνευθυνότητα θα είναι τα πρωτεύοντα στοιχεία της συνεχιζόμενης ανάπτυξης αυτού του τμήματος της οικονομίας μας.

Στηνή οκέση εμφανίζουν κι' άλλοι οι αναπτυσσόμενοι οργανισμοί επίλυσης κοινωνικών προβλημάτων και έντωσης κρίσεων.

Ταυτόχρονα, βασιζόμενοι στην υπόθεση πως τα μεγάλα προβλήματα και οι κρίσεις μπορούν ν' αναγνωρισθούν μόνο από ειδικούς, πολλοί οργανισμοί δημιουργήθηκαν που να έπνοούν νέες κρίσεις για μάς που είμαστε άνικανοί να τις αντιληφτούμε. "Έτσι άλλοι αυτοί οι οργανισμοί κοινωνικής διόρθωσης και πρόγνωσης έπιζούν μόνο χάρη στη συνεχή άνικανότητα του ανθρώπου να αντιληφθεί τα προβλήματα που τον άπασχολούν ή τους άπόρητους και δήθεν έπιστημονικούς τρόπους με τους οποίους οι οργανισμοί ή οι ειδικοί και ψευτοεπιστήμονες λειτουργούν.

Και έτσι παράδοξα, δημιουργήθηκε σαν άπαραίτητη προϋπόθεση το γεγονός πως ο άνθρωπος για να σωθεί ή να έπιβιώσει πρέπει να γίνει άνικανος να σώσει τον έαυτό του μόνος του.

Σύμφωνα με τις στατιστικές του 1970 στις Ε.Π.Α., υπάρχουν

14.000.000 άτομα που νοιάθουν έντελώς άνικα να βοηθήσουν τον εαυτό τους και να παραδέχονται σαν κάτι βολικό γι' αυτούς την άνεση που τους προσφέρουν οι διάφορες μορφές κοινωνικών έπιδομάτων άνεργείας, κλπ.

Ή κοινωνική άνικανότητα και άχρηστία, παίρνει πολλές μορφές. Άλλα οι δαπάνες αύξάνονται.

Στις Ε.Π.Α. μέσα σε δύο χρόνια από το 1968 μέχρι το 1970, το συνολικό κόστος για τις δαπάνες κοινωνικής εύτημερίας, έχει αύξηθη κατά 34%, δηλ. από 11 δισ. δολλ. σε 14 δισ. δολλ.

Σαν αποτέλεσμα, χιλιάδες ειδικές έργασίες έπινοήθηκαν για τη λεγόμενη κοινωνική περίθαλψη, την άσκολούμενη με προβλήματα υγείας και στέγασης μέχρι κοινωνικές έπιδοτήσεις κλπ. Έτσι, ή συνεχής ανάπτυξη αυτού του τομέα της οικονομίας, εξαρτάται μόνο από την αύξηση της άνευθυνότητας και άνικανότητας των ανθρώπων σε διάφορες κατευθύνσεις ώστε τα τωρινά προγράμματα κοινωνικής περίθαλψης να διατηρηθούν και μελλοντικά να δημιουργηθούν κι' άλλα.

Έλπίζω, πως έχω αναφέρει αρκετά αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με τη θέση που υποστήριξα απ' άρχης δηλ.: υπάρχει κάποιο καθοριστικό σημείο, πέρα απ' το οποίο ή άνευθυνότητα και άνικανότητα σαν κατευθυντήριες δυνάμεις εξέλιξης της κοινωνίας σε μια περίπτωση και έξελιγμένη κοινωνία όπως ή δικιά μας κυριαρχούν της ικανότητας. Εύκολα θα μπορούσε κανείς να υποστηρίξει πως οι πολλές και ποικίλες ειδικότητες και ικανότητες αποτελούν τους πυρήνες της ανάπτυξης της οικονομίας μας και της άλλαγής της κοινωνικής και πολιτικής μας δομής. Άλλ' έξ ίσου εύκολα μπορεί ν' αποδειχθί πως καμμιά έπί πλέον ειδικότητα δέν χρειάζεται όταν έξ ίσου καμμιά άνικανότητα και άνευθυνότητα δέν έμφανίζεται και δέν έπιβιώνει.

Βασικά όμως οι νέες ικανότητες και έπιδεξιότητες συμβάλλουν, αύθιπαρκα, στην ανάπτυξη και εξέλιξη οποιασδήποτε κοινωνίας. Άλλ' όταν τα όφέλη δημιουργούνται από πολλές ύποδιαιρέσεις ύπαρκτων άνικανοτήτων, τότε φτάνουμε στο σημείο στο οποίο αυτή και μόνον ή πληθώρα των άνικανοτήτων, άπαραίτητη για να στηρίξει την οικονομία μας, μεταβάλλει το αντίβαρο προς την κυριαρχία της άνικανότητας, σαν την πιο σπουδαία λειτουργία για κάθε παρατέρα ανάπτυξη ή εξέλιξη μιας κοινωνίας.

Σε μια άπλή και όχι τόσο έξελιγμένη κοινωνία βασικά ύπάρχει μια ίσορροπημένη (μία προς μία) άναλογία μεταξύ ικανότητας και άνικα-

νότητας. Δεν συμβαίνει όμως το ίδιο στη μοντέρνα, περίπλοκη και εξελιγμένη κοινωνία μας. Ίσως από λανθασμένη εκτίμηση ή από πρόθεση, έχουμε δημιουργήσει ένα σύστημα στο οποίο υπάρχει ένας πολλαπλασιαστής. Δηλαδή όλο και περισσότεροι άνθρωποι μπορούν να συντηρηθούν μ' όλο και λιγότερες ικανότητες. Και στην ουσία είναι αυτό το μέγεθος, το βάθος και η αναπτυσσόμενη συσσώρευση της ανικανότητας του όλου πληθυσμού, που αποτελεί το ζωτικό μηχανισμό για κάθε παραπέρα ανάπτυξη και εξέλιξη της κοινωνίας.

Έτσι, θρισκόμαστε αντιμέτωποι με μια ριζοσπαστική, διαφορετική προοπτική, απ' την οποία οδηγούμαστε σε σκέψεις σχετικά με την ανθρώπινη κατάσταση στο κοντινό μέλλον: Σύμφωνα μ' αυτή, η ανικανότητα θα γίνει όλο και περισσότερο αναγκαία ενώ η ικανότητα όλο και λιγότερο. Σ' αυτό ακριβώς το σημείο υπάρχει μια συνέπεια που επισκιάζει όλες τις υπόλοιπες. Αποτελεί το αποκορύφωμα της ιδεολογίας του ανθρώπου του δυτικού κόσμου, σύμφωνα με την οποία η μανία του για ανάπτυξη και πρόοδο συνεχίζει να γεμίζει τα χέρια του και να αδειάζει το πνεύμα του. Όπως ένας ποιητής είπε: «Λύπη σ' αυτό το άπασχολημένο τέρας τον απάνθρωπο άνθρωπο. Η πρόδοός του είναι μια άνετη (άπονη) άρρώστια...»

Άλλα παρουσιάζεται το ερώτημα: Μήπως η άρρώστια δεν πρέπει να γιαιτρευτεί έλειδή είναι ανεκτή; Όσο περισσότερα ό άνθρωπος κυριεύεται από την άγνοια του πώς κάνει κάτι ή από την ανάγκη για να κάνει κάτι, τόσο παραμένει ανίκανος να το πραγματοποιήσει.

Η κοινωνική αξία της ανικανότητας δεν εξηγείται με το φαινόμενο αυτής της ίδιας της ανικανότητας, αλλά με την κοινωνική χρησιμότητά της.

Πόση τυχόν χρησιμότητα έχει μια συγκεκριμένη ανικανότητα, εξαρτάται από το πόσο λειτουργήσιμη είναι σε μια δεδομένη κοινωνία και κατά πόσο η κοινωνία αυτή εξαρτάται απ' αυτή τη λειτουργικότητά.

Στην εποχή μας, η μαζική ανικανότητα είναι περισσότερο λειτουργήσιμη απ' την ατομική ικανότητα. Η πρώτη είναι πιο απαραίτητη, πιο αναγκαία από την τελευταία.

Σε μια «υποανάπτυκτη» κοινωνία υποστηρίζεται ότι όσο πιο ικανός είναι ένας άνθρωπος, τόσο πιο προσοδοφόρος είναι. Αντίθετα στις «ανάπτυγμένες» κοινωνίες, στις οποίες οι ατομικές ικανότητες είναι λιγότερο λειτουργήσιμες για την οικονομία παρά η μαζική ανικανό-

τητα, παρατηρείται πώς όσο πιο ικανός είναι ο άνθρωπος τόσο πιο άσχετος είναι. Ίδιόρρυθμες αμάθειες καλλιεργούν έδαφος για μαζική άνικανότητα με βασικό αποτέλεσμα να κάνουν τον άνθρωπο άσχετο. Αυτό είναι το μονοπάτι στο οποίο θρυσκόμαστε.

Όποιαδήποτε ικανότητα, που δέν προσφέρει καμιά απόλυτος κοινωνική χρησιμότητα, θεωρείται πλέον άσχετη. "Όλο και λιγώτερα άπαιτούνται έλο κι' από περισσότερους από μās σ' αυτή την κοινωνία, εκείνο που αυξάνεται με γρήγορο ρυθμό δέν είναι ή άνεσή μας, άλλ' ή άσχετη παρουσία μας. Έτσι, σάν βασικό αποτέλεσμα δέν θα είναι το πώς οι άνθρωπνες κοινωνίες θα έξελιχθούν σε άσχετες, αλλά το πώς οι άνθρωποι θα παύσουν πλέον να είναι σχετικοί, πρὸς αυτές. Δέν μπορούμε πλέον να πιστεύουμε πώς το κάθε τι που είναι λειτουργήσιο σε μιά σύγκρονη κοινωνία, είναι ταυτόχρονα και ανθρώπινο γιά τον άνθρωπο. "Η και το αντίθετο.

"Όσο πιο άνικανος είναι ο άνθρωπος τόσο λιγώτερο σχετικός είναι άπέναντι του έαυτού του. Κι' όμως, όσο περισσότερη μαζική άνικανότητα υπάρχει στις κοινωνίες, όπως ή δικιά μας, τόσο περισσότερο λειτουργήσιμη είναι. Αυτό δέν συμβαίνει έπειδή ο άνθρωπος είναι διαβολικός ή άνόητος, αλλά διότι ή κοινωνική, ή οικονομική και ή πολιτική μας έπιβίωση, έξαρτάται από την προέκταση και μεγέθυνση αυτών των λειτουργήσιμων άνικανοτήτων που κατορθώσαμε να αναπτύξουμε και να διατηρήσουμε. Κι' όμως κάθε σταδιακή αύξηση της άνάπτυξης και της προόδου τώρα μās στοικίζει μια άνάλογη μείωση της ανθρώπινης μας αξίας.

"Ο άμερικανός συγγραφέας Mark Twain είπε: «εκέينو που χρειάζεσαι σ' αυτή τη ζωή είναι άγνοια και πεποίθηση και ή έπιτυχία είναι σίγουρη». "Όμως οι καιροί άλλαξαν. "Ο άνθρωπος δέν χρειάζεται πλέον πεποίθηση. "Έχουμε γυρίσει τον κόσμο 180°. Κάποτε οι άνθρωποι είχαν κάτι γιά το οποίο άξιζε να ζήσουν. Τώρα δέν έχουν τίποτα γιά το οποίο θα άξιζε να πεθάνουν. Στην κοινωνία μας, ο άνθρωπος πρέπει να μάθει πώς να είναι άνικανος άκόμα και γιά να θυσιασθεί γιά κάτι ή και γιά τον έαυτό του.

Οι πεποηθήσεις, άκόμα και οι έσφαλμένες, μās κάνουν να νοιάθουμε άνασφάλεια. Σήμερα προτιμούμε την περίπτωση της κοινωνικής χρησιμότητας παρά την άξιοπρέπεια της ανθρώπινης σχετικότητας.

"Ο Άμερικανός οικονομολόγος Kenneth Boulding είπε πώς ή φθορά και ή σπατάλη των υλικών αγαθών άποτελούν το κλειδί της οικονομικής άνάπτυξης.

Ἄλλὰ ἡ οἰκονομικὴ καὶ γενικὰ ἡ κοινωνικὴ μας ἀνάπτυξη, βασίζεται πᾶν ἄνω ἀπ' ὅλα στὴν φθορὰ καὶ σποτάλη τῆς ἀνθρώπινης φύσης με ἄμεσο ἀποτέλεσμα τὴν φθορὰ καὶ σπατάλη ὑλικῶν ἀγαθῶν.

Ἀναπόφευκτα πρέπει νὰ υἱοθετήσουμε ἕνα διαφορετικὸ σύστημα ἰδεῶν σχετικὰ με τὴν ἀνθρώπινη φύση, κάτι τὸ ὁποῖο ἀποφύγαμε γιὰ πολὺ καιρὸ. Γιατὶ μέχρι τώρα ἔχουμε σὰν μοντέλλο, σχετικὰ με τὸ πᾶς θάπρεπε νάταν ἡ πρόοδος καὶ ἡ ἀνάπτυξη μερικὲς μεταποιημένες ἰδέες ἀπὸ τὶς φυσικομαθηματικὲς ἐπιστῆμες πού ἀποτελοῦν βασικὰ ἕνα κρᾶμα ἐκλαϊκευμένης παραεισιτήμης.

Αὐτὴ ἡ ἐκλαϊκευμένη παραεισιτήμη προσπαθεῖ νὰ μᾶς πείσει πὼς ἡ συμπεριφορὰ τῶν ἀνθρώπων γίνεται καίνοσητὴ μόνο σὲ σύγκριση με τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους καὶ πὼς ἡ κοινωνία στὴν ὁποία ζῆ ὁ ἄνθρωπος ἀποτελεῖ τὸ μέτρο τῆς ἀξιολόγησής του. Μιὰ τέτοια ἀντίληψη ἀποτελεῖ υἱοθέτηση τῆς κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο κατανόησης τοῦ φαινομένου τῆς περιστροφικῆς κίνησης ἑνὸς ἠλεκτρονίου, σὲ σχέση με τὸ πεδίο σὺν ὁποῖο στρέφεται. Αὐτὴ ἡ θέση ἴσως ἦταν ἀρκετὰ ἀνεκτὴ ὥσπου ἔγινε φανερό, πὼς οἱ ἀνθρώπινες κοινωνίες ἀποτελοῦν τὰ ἀντιπροσωπευτικὰ δείγματα τῆς ἀτομικῆς δημιουργίας πού ταυτόχρονα ἀντανακλοῦν κάθε τι τὸ ἄσχημο, ἄλλὰ καὶ ὄμορφο τοῦ ἀνθρώπου.

Οἱ ἄνθρωποι δὲν πρέπει πλέον νὰ ἀξιολογοῦνται με πρότυπο μιὰ δεδομένη κοινωνία, ἀλλ' ἡ κοινωνία πρέπει νὰ ἀξιολογεῖται ἔχοντας σὰν πρότυπο τὸ πὼς οἱ ἄνθρωποι θὰ μπορούσαν νὰ εἶναι.

Ἐνα τέτοιο κρητήριο δὲν μπορεῖ νὰ ἐρευνηθεῖ ἀπὸ παραδοσιακὲς μαθηματικοποιημένες μεθόδους τῆς ἐπιστήμης.

Τὸ νὰ ὀνομάζουμε τὶς κοινωνικὲς σπουδὲς «Κοινωνικὲς ἐπιστῆμες» ἢ τὴ σπουδὴ τῆς πολιτικῆς «Πολιτικὲς ἐπιστῆμες», εἶναι μαγικὲς λέξεις, πού ἀλλοιώνουν καὶ παραμορφώνουν τὴν οὐσία, πού βρίσκονται στὴν ἀνθρωπιστικὴ συμβολὴ γιὰ τὸ ἄτομο καὶ τὸ ἀνθρώπινο γένος.

Ὁ Γερμανὸς κοινωνιολόγος Max Weber εἶπε, πὼς ὁ βασικὸς σκοπὸς τῶν ἐπιστημῶν τοῦ κοινωνικοῦ ἀνθρώπου πρέπει νὰ εἶναι ἡ δημιουργία καὶ ἡ ἀνάπτυξη στὸν ἄνθρωπο τοῦ αἰσθήματος τῆς εὐθύνης.

Κινούμαστε ἀκριβῶς πρὸς τὴν ἀντίθετη κατεύθυνση. Γιὰ νὰ ἀποφύγουμε τὸ βαρὺ φορτίο αὐτῆς τῆς εὐθύνης δημιουργοῦμε ὄλο καὶ περισσότερα μέσα πολιτικῆς, οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς, τυποποίησης καὶ ἀντικατάστασης ἐν ὀνόματι τῆς ἰσότητος.

Ὁ φιλόσοφος Kant ἀναφέρεται στὴν «ἀνισότητά ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους σὰν μιὰ πλούσια πηγὴ ἀπ' ὅπου ταυτόχρονα προέρχεται

κάθε τι πού είναι κακό, αλλά και καλό. 'Αλλά κι' ἐδώ ἐμφανίζεται ἡ ἀνικανότητα και ἀνευθυνότητα τοῦ ἀνθρώπου πού τὸν κάνουν νὰ ἀντιμετωπίζει μὲ μιὰ ἀχρωμη οὐδετερότητα και τὸ ἓνα και τὸ ἄλλο. Εἶναι κάτι παρόμοιο μὲ τὴν αὐταπάτη τοῦ περιστεριοῦ πού ἀναφέρει ὁ Kant στὸ παρακάτω ποίημα:

«Τὸ ἐλαφρὸ περιστέρι, διασχίζοντας τὸν ἀέρα μὲ τὸ ἐλεύθερο πέταγμα του και αἰσθανόμενο τὴν ἀντίστασή του, ἴσως φανταστή πῶς τὸ πέταγμα του θάταν εὐκολώτερο στὸ κενό...».

Ἄν πραγματικά κατανοήσουμε τὰ ὅρια τῆς ἐκλαϊκευμένης παραπιστήμης ὥστε νὰ δημιουργήσουμε ἓνα διαφορετικὸ σύστημα ἰδεῶν γιὰ τὴν ἀνθρώπινη φύση πρέπει ταυτόχρονα νὰ ἀποφύγουμε τὴν ἀνθρώπινη πλάνη δηλ. τὸ νὰ ὑποθέσουμε πῶς ἂν ἀπλῶς μπορούσαμε νὰ διορθώσουμε τὰ κοινωνικά μας ἰδρύματα και ὁποιαδήποτε ἄλλα κοινωνικά κατασκευάσματα, οἱ ἄνθρωποι θὰ συμπλήρωναν τὰ κενὰ τῆς ἀνικανότητας και ἀνευθυνότητάς τους. Αὐτὸ εἶναι τρομερὰ ἀφελές. Σ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴ τῆς μαζικῆς ἀφθονίας, και ἀνεσης, πού οἱ περισσότεροι ἄνθρωποι (τώρα περισσότερο ἀπ' ὅλες τὶς προηγούμενες γενιές), ἔχουν τὸν καιρὸ και τ' ἀπαραίτητα μέσα νὰ προωθήσουν τὶς καλύτερες ιδιότητες πού διαθέτουν, τὶ δημιουργοῦν; Στὶς Ε.Π.Α. ἀπὸ τὰ 220.000.000 πληθυσμοῦ ὑπάρχουν μόνο 30.000 ἄτομα πού ἀσχολοῦνται μὲ συμφωνικὲς ὀρχήστρες (περιλαμβανόμενων και τῶν ἐπαγγελματιῶν) και περίπου 40.000 ἄτομα πού ἀσχολοῦνται μὲ τὸ θέατρο. Λίγα ἄτομα στὴν κοινωνία μας διαβάζουν ἔστω κι' ἓνα βιβλίο τὸν χρόνο και λιγώτερο ἀπὸ μισοὶ ἀπλῶς κόβουν τὶς σελίδες του.

Μπορεῖ ποτὲ ἓνας ἄνθρωπος νὰ φτάσει πραγματικά στὸ ὕψος τοῦ ἀνθρωπισμοῦ του βλέποντας ποδόσφαιρο στὴν τηλεόραση; Ἄν τὸ ἀλφάβητο, ἡ τυπογραφικὴ πρέσσα και τὸ ραδιόφωνο δὲν ἐμπλούτισαν τὸν ἀνθρωπισμὸ τοῦ κοινοῦ ἀνθρώπου πῶς θὰ τὸ κατορθώσει ἡ τηλεόραση;

Ἡ κοινωνία μπορεῖ νὰ μᾶς ἀχρηστοποιήσει. Ἄλλ' ὅχι τόσο ἀποτελεσματικά και τόσο ἱκανοποιητικά ὅσο τὸ κατορθώνουμε ἐμεῖς οἱ ἴδιοι. Ἐκατομμύρια ἄνθρωποι ὀνειρεύονται τὴν ἀθανασία, και ὅμως δὲν ξέρουν τὶ νὰ κάνουν μὲ τὸν ἑαυτὸ τους ἓνα βροχερὸ κυριακάτικο ἀπόγευμα. Φυσικὰ ὑπάρχουν και τὰ ἡρεμιστικά. Ἄπ' ὅλα τὰ φάρμακα πού παράγονται τὰ μισὰ εἶναι ἡρεμιστικά. Ἡ μεγαλύτερη προσβολὴ γιὰ τὴν ἀνθρώπινη φύση δὲν εἶναι πῶς μπορεῖ νὰ εἶμαστε ἀσχετοὶ στὴν κοινωνία, ἀλλ' ἀσχετοὶ ἀπέναντι στὸν ἑαυτὸ μας.

Βυθίζομαστε σὲ μιὰ μισο-ἐξαρτημένη μισο-συνειδητή, μισο-ἄσχετη αὐτοκαταστροφὴ συνεχοῦς ἐφηβείας.

Μιά ἀπὸ τίς λειτουργίες τῆς ἀνικανότητας εἶναι πῶς μᾶς παρέχει τὴν αἰτιολογία νὰ παραμένουμε στατικοὶ καὶ νεογέννητοι.

Στὴν πραγματικότητα, μέσα στὸν φόβο φθείρουμε τοὺς ἑαυτοὺς μας ἂν καὶ μιλοῦμε γιὰ ἐπιστήμη καὶ ἀνθρώπινα δικαιώματα.

Ἄνικανοὶ νὰ ἀνεχθοῦμε τὴν ἀβέβαιη σκέψη ὡς πρὸς τὸ τί σημαίνει νὰ εἶναι κανεὶς ὀλοκληρωμένος ἄνθρωπος συμβιβαζόμαστε μὲ τὸ νὰ εἴμαστε μερικῶς χρήσιμοι κι' ἔτσι ὀργανώνουμε τὴν προσωπικὴ μας φθορὰ καὶ σπατάλη.

Σίγουρα ἐλπίζουμε πῶς ἡ πρόοδος σύντομα θὰ μᾶς ἐλευθερώσει ἀπὸ τὰ μεγάλα μας φορτία καὶ θὰ μπορέσουμε νὰ ζήσουμε χωρὶς κόπο καὶ νὰ πεθάνουμε χωρὶς πόνο.

Αὐτὸ θὰ εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς οἰκονομικῆς μας προόδου ποὺ ὑπάρχει καὶ ἐξελίσσεται ἐφ' ὅσον ὁ ἄνθρωπος συνεχίσει νὰ εἶναι ἀνίκανος.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Bergmann, Gustav. *Meaning and Existence*. Madison: The University of Wisconsin Press, 1968.
- Bertalanffy, Ludwig von. *General System Theory*. New York: George Braziller, 1968.
- Bertalanffy, Ludwig von. *Robots, Men and Minds*. New York: George Braziller, 1967.
- Blackham, H.J. *Humanism*. Middlesex: Penquin Books Ltd., 1968.
- Bleitreu, John N. *The Parable of the Beast*. Toronto: Collier - Macmillan Ltd., 1969.
- Boulding, Kenneth E. *The Image*. Ann Arbor: The University of Michigan Press, 1968.
- Carrel, Alexis. *Man the Unknown*. New York: Harper and Row, 1939.
- De Chardin, Teilhard. *The Phenomenon of Man*. New York: Harper and Row, 1965.
- De Jouvenel, Bertrand. *The Art of Conjecture*. New York: Basic Books, Inc., 1967.
- Fuller, Buckminster R. *Utopia or Oblivion*. Middlesex: Penquin Books, 1972.
- Galbraith, John Kenneth. *Economics, Peace and Laughter*. Middlesex: Penquin Books, 1975.
- Galbraith, John Kenneth. *Economics and the Public Purpose*. Middlesex: Penquin Books, 1975.
- Gardner, John W. *Excellence*. New York: Harper and Row, 1962.
- Grobstein, Clifford. *The Strategy of Life*. San Francisco: W.H. Freeman and Co., 1965.
- Heidegger, Martin. *Metaphysics*. New York: Doubleday and Co., Inc., 1961.

- Johnston, W.H. *Hegel's Science of Logic*. London: George Allen and Unwin Ltd., 1966.
- Laszlo, Ervin. *A Strategy for the Future*. New York: George Braziller, 1974.
- Lewis, Herbert (Murray Bookchin). *Our Synthetic Environment*. New York: Harper and Row, 1974.
- Morris, Desmond. *The Naked Ape*. Toronto: Bantam Books, 1969.
- Niebuerg, H.L. *In the Name of Science*. Chicago: Quadrangle Books, 1970.
- Russell, Bertrand. *Unpopular Essays*. London: Unwin Books, 1970.
- Sartre, Jean Paul. *Search for a Method*. New York: Random House, 1968.
- Sinnott, Edmund W. *Cell and Psyche*. New York: Harper and Brothers, 1961.
- Toffler, Alvin. *Future Shock*. New York: Random House, 1970.
- Wiener, Norbert. *The Human Use of Human Beings*. New York: Avon Books, 1967.
- Whitehead, Alfred North. *Science and the Modern World*. New York: The Free Press, 1967.

ΕΚΤΥΠΩΣΙΣ

ΦΙΛΩΤΑ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ ΥΙΟΙ

ΔΙΑΔΕΤΗ 21 - ΤΗΛ. 274.829 - ΘΕΣΣΑΛΟΝ ΚΗ